

Kas notiek būvniecībā? Juridiskie riski un tendences 2014

Būtisko būvniecības risku novēršana

Mag. iur. Jānis Uzulēns – Jurisconsultus SIA valdes loceklis
Žurnāla “Latvijas Būvniecība” Likumdošanas rubrikas redaktors, rakstu autors

Rīga, 2014

Galileo Galilejs apgalvoja, ka Zeme griežas apkārt Saulei, bet... Romas inkvizīcijas tiesa tam ne īsti "ticēja", ne spēja pierādīt pretējo.

***Kas tā rezultātā
īsti notika?***

Galileo Galilejs ar saviem apgalvojumiem radīja zināmu plaisu starp zinātni un reliģiju

***Kā to attiecināt
uz šodienas
būvniecības
nozari?***

Ir radusies zināma plaisa (vai turpina pastāvēt?) dažādiem būvniecības subjektiem un šo plaisu rada nekas cits, kā nevēlēšanās saprast vienam otru... Jo sevišķi “akmens metams” juristu, likumdevēju, izpildvaras pārstāvju, apdrošinātāju un būvuzraugu “dārziņā”

Problēmas saskatu sekojošos procesos

- darba spēka nodoklis un tā samaksas un kontroles iespējas
- standartizēts būvniecības darbu līgums un būvniecību regulējošs standarts
- nepieciešamās izmaiņas apdrošināšanā
- būvuzraugu atbildība
- NB! Tas nenozīmē, ka nav citu problēmu :)

Darba spēka nodoklis un tā samaksas un kontroles iespējas

Vecs stāsts: kādreiz shēmoja uz pievienotās vērtības nodokļa (PVN) rēķina

Risinājums: būvniecībā ieviesta reversā PVN sistēma

Problēma šobrīd

darba spēka nodoklis un ēnu ekonomika

Divi secinājumi

1. ēnu ekonomika ietekmē kopējās būvniecības izmaksām dēļ algu izmaksāšanas aploksnēs;
2. dažādu juridisku konstrukciju meklēšana, lai faktiskajiem darba ņēmējiem tiktu samazināts darba spēka nodokļu slogs, kropļo konkurenci.

Dažas vienkāršas patiesības

- katrā būvobjektā uzsākot darbu katram objektā strādājošajam uzņēmējam būtu jāiesniedz precīzs darbinieku saraksts, kuri veiks darba pienākumus būvobjektā
- katram objektā strādājošajam uzņēmējam ir jānodrošina savu darbinieku atpazīstamība un arīdzan darba drošības prasības
- katrā tāmē, kas tikusi iesniegta kādā noteiktā konkursā par būvniecības darbu veikšanu, ir paredzēta izmaksu sadaļa - darba samaksa un, protams, atbilstošie nodokļi

Darba spēka nodoklis un tā samaksas un kontroles iespējas

Daži vienkārši secinājumi

jebkurā būvobjektā visai vienkārši var pārlicināties par:

1. faktiski nodarbinātājām personām;
2. nodarbināto personu piederību vienam vai otram darba devējam, kurš veic zināmus būvniecības darbus objektā;
3. apstiprinātajā konkursā tāmē fiksēto pozīciju - darba un alga un nodokļi apmēru;
4. katra objektā strādājošā būvuzņēmēja veiktajām nodokļu maksājumu iemkasām valsts kasē (pietiek salīdzināt tāmi ar faktisko situāciju objektā un faktiski veiktajām darba algas samaksas pozīcijām).

Risinājums

darba spēka nodokļa maksājumu pienākumu uzlikt uz pasūtītāja pleciem uz tādu laika posmu, kādā konkrētais būvuzņēmējs veic darba pienākumus konkrētā būvobjektā

leguvumi

- lielāki ienākumi valsts budžetā
- vienkāršs nodokļu nomaksas kontroles mehānisms
- mazāks nodarbināto skaits VID pie nodokļu auditu veikšanas un nereti ilgstoši bezjēdzīgas un bezspertīvas valsts cīņas ar nodokļu nemaksātājiem
- praktiski iznīcināta ēnu ekonomika būvniecībā

Standartizēts būvniecības darbu līgums un kontroles iespējas

Kā tas tiek saprasts cituviet?

- A. Norvēģijā - vispārīgie noteikumi projektēšanas un celtniecības darbu apakšuzņēmēju līgumiem
- Standarts paredzēts līgumattiecību regulēšanai starp būvniecību veicošajiem subjektiem.
- Mērķis - izmantot standartu bez izmaiņām vai atkāpēm, izņemot tās, kuras nosaka pats standarts.
- B. FIDIC (Starptautiskās inženierkonsultantu federācijas) būvniecības darbu līguma noteikumi DARBOJAS IGAUNIJĀ. Kāpēc pie mums it kā JĀ un NĒ?

Priekšlikums skar sekojošus subjektus

Priekšlikumi

likumdevējiem

- A. piesaistīt nozares profesionāļus normatīvās bāzes sakārtošanai un ieklausīties sniegtajos priekšlikumos
- studēt ārvalstu pieredzi un par praktiskajiem risinājumiem vērsties pie nozares profesionāļiem, kuri ir ar praktisku pieredzi darbā ārvalstīs
- Tiesību jaunradi nepārvērst par cīņu starp juristiem un atsevišķām nozares apakšnozares pārstāvošām biedrībām

nozares
profesionāļiem

- piedalīties tiesību aktu sistēmas sakārtošanā nozarei kopumā (ierosinu pieredzi smelties no Latvijas Būvkonstrukciju projektētāju asociācijas. Minētā asociācija ir izstrādājusi profesionālo standartu LBPA-PS-001 „Prasības būvkonstrukciju projekta saturam un noformēšanai”.)
- palīdzēt valsts pārvaldei izskaust no tirgus nozari graužošos elementus

pasūtītājiem

- pārstāt demonstrēt savu īpašo gudrību un viltību līgumu sastādīšanā, bet vadīties no valstī izstrādāta standartizēta līguma

Priekšlikumi visiem kopā

līgumattiecību regulēšanai izstrādāt vienotu standartu, kas nosaka, kādus projektēšanas un celtniecības darbu apakšuzņēmēju līgumu noteikumus tā dalībnieki ir noteikuši par vispārīgajiem noteikumiem

Apdrošināšana

Problēma

par visneaizsārgātākajiem dalībniekiem būvniecībā uzskatāmi apakšuzņēmēji

Kas par pamatu šādam viedoklim?

- apakšuzņēmējs ir tieši atkarīgs no galvenā būvuzņēmēja un netieši no pasūtītāja un galvenā būvuzņēmēja savstarpējām attiecībām
- apakšuzņēmēju aizsargā (?????????) tikai līgums

Apdrošināšana

Ierosinājums

Ievērot vienlīdzības principu starp visiem būvniecības dalībniekiem

Kā to paveikt?

- ja līdzēji nav vienojušies citādi, tie par saviem līdzekļiem iesniedz līgumsaistību nodrošinājumu
- līgumsaistību nodrošinājums iesniedzams pie līguma noslēgšanas;
- būvniecības līguma pusēm saskaņojot būvniecības līguma izpildi, vienlaikus jāaskaņo apdrošināšanas/citāda norēķinu nodrošinājuma izpildes nosacījumi;
- nodrošinājuma izmaksa nav izpildāma, līdz otram līdzējam nav dots pietiekami ilgs termiņš pārkāpumu novēršanai, kas precīzi jānosaka līgumā;
- ja līdzēji nav vienojušies citādi, kopīgs nodrošinājums ir jāveic par līgumsaistību izpildi, tostarp par nokavēto maksājumu procentu maksājumiem un parādu atgūšanas izmaksām, līguma izpildes periodā un pretenziju pieņemšanas periodā.
- nodrošinājumu apakšuzņēmējs iesniedz galvenajam būvuzņēmējam, bet galvenais būvuzņēmējs - apakšuzņēmējam.

priekšlikumi iestrādājami līgumu standartā (kas vēl nav), vai Būvniecības likumā

Būvuzraugi

būvuzraugs ir būvniecības likumības
un drošības uzraugs, kas nav tieši
saistāms ar uzņēmējdarbību

Būvuzraugi

Priekšlikumi

- būvuzraugam neatkarīgi no tā, kas ir Pasūtītājs (valsts, pašvaldība vai privātais tiesību subjekts), ir jāpiemēro valsts amatpersonas statuss
- atalgojuma sistēmai jābūt definētai atsevišķā normatīvā un tai būtu jābūt piesaistītai zināmam koeficientam attiecībā pret kopējām būvniecības izmaksām
- būvuzraugiem būtu jāpiemēro teritoriālais darbības princips, tādejādi mazinot iespējamās nekvalitatīva darba, korupcijas un citus riskus
- būvuzraugu atbildība pret būvuzņēmējiem un, iespējams, arī pret pasūtītāju jāapdrošina

KĀ TO VISU PAVEIKT?

nepieciešamas dažādas gribas
sakārtot nozari

laiks jautājumiem...

Paldies par uzmanību!

SEKMES